

Dosztojevszkij regényíró művészete

AZ EMBER TETŰ?

1. feladat

*Alább találsz Dosztojevszkij *Bűn és bűnhődés* című regényéből azokat a szereplőket, akiknek „beszélő neve” van, valamint azt, hogy milyen szerepet játszanak a műben, mit jelent a nevük magyarul, illetve hogy milyen jellemre lehet következtetni a nevük alapján.*

Rogyion Romanovics Raszkolnyikov – egyetemista.

Beszélő név: A 'raszkolnyik' óhitűt, szakadárt jelent.

Értelmezés: Raszkolnyikov azzal, hogy embert ölt, elszakította magát az emberiségtől.

Szemjon Zaharovics Marmeladov – volt címzetes tanácsos, Szonya apja.

Beszélő név: Az orosz 'marmelád', lekvár szóból.

Értelmezés: A név Marmeladov jellemére utal.

Szofja Szemjonovna (Szonya) – Marmeladov lánya.

Beszélő név: A görög 'sophia', azaz bölcsesség szóból.

Értelmezés: Az ő általa képviselt értékrend a legmagasabb rendű a regényben.

Dmitrij Prokofjics Razumihin – Raszkolnyikov barátja.

Beszélő név: Az orosz 'razum', ész, értelem szóból.

Értelmezés: A józan ész érveit szegezi szembe Raszkolnyikov elméletével és tetteivel.

Pjotr Petrovics Luzsin – Raszkolnyikov húgának, Dunyának a vőlegénye.

Beszélő név: Az orosz 'luzsa', pocsolya szóból.

Értelmezés: A név Luzsin aljas jellemére utal.

2. feladat

Alább olvashatod, miben hasonlít Nietzsche művéből a „sápadt vétkes” Dosztojevszkij hőiséhez, Raszkolnyikovhoz, illetve miben különbözik tőle.

Abban hasonlít, hogy:

- csoportosítja az embereket („az embert fölülmúló ember” – és itt ki nem mondottan: „utolsó ember”)
- megveti az embereket („tekintetéből a hatalmas megvetés beszél”)
- a gyilkosság elkövetése előtt önmagát valószínűleg a nagy emberek közé sorolta („Egyforma nagyok valának, mikor elkövette [...].”)
- szemben áll a hagyományos értékrenddel („ellenség”)
- saját magának is fölébe akar kerekedni („Olyasvalami az Énem, aminek fölébe kell kerekedni [...].”)
- racionálisan próbálja igazolni tettét („Ez pedig hallgatta szegény eszét [...].”)
- rablógyilkosságot követ el („rabolt is hát, amidőn gyilkolt”)
- tagadja a bűnösségét („Úgy nevezzétek: »ellenség«, ne úgy, hogy »gonosztevő«; mondjátok azt: »beteg«, ne azt, hogy »semmirekellő«; mondjátok »balgát« »bűnös« helyett.” és „Nem akarta, hogy szégyellnie kelljen örületét.”)
- elítélte önmagát („Legmagasztosabb pillanata volt, midőn maga ítélte meg önmagát [...].”)
- saját tette következményeit nem tudja elviselni, büntudatot érez („Tettével egyívású volt, mikor megtette azt: de nem viselte el képét, midőn megtétt.”)
- szinte beleőrül a gyilkosság gondolatába (a tett előtti örület) és a gyilkosság elkövetésébe (a tett utáni örület: „Most pedig ólomsúlyként nyomja a vétke, szegény esze pedig újra csak merev, béna és nehéz.”)
- tette nem igazolható, nem egyezik az igazság eszméjével („Bizony azt kívánom, bárcsak igazság vagy hűség vagy méltányosság volna a neve örületüknek: ám az ő erényeik csak arra valók, hogy nyomorult életük hosszú és lakályos legyen.”)
- a modern világ válságtapasztalata, a kortárs eszmék fertőzték meg gondolkodását („Mi ez az ember? Betegségek falkája, melyek a szellem által kiragadoznak a világba: ott akarnak zsákmányt ejteni.”)
- esetleg: a bosszúállás is motiválja a gyilkosságban („»nem akarsz [...] bosszút állni?«”)

A különbség:

- a közönséges ember pusztán ölni akart (ez volt a célja: „vért, nem zsákmányt akart a lelke”), a rablás mellékesen járult a tettehez („»Mit számít a vér! – szólott –; nem akarsz legalább rabolni is valamit?«”). Raszkolnyikov célja a rablás (hogy az emberiség jótevőjévé, törvényhozóvá váljon), ennek csak eszköze a pénz.

3. feladat

Az volt a feladatod, hogy Dosztojevszkij legfontosabb életrajzi adatait sorold fel vázlatpontokba szedve.

Akkor oldottad meg helyesen a feladatot, ha csak a legfontosabb életrajzi adatokat soroltad fel időrendben.

4. feladat

Az volt a feladatod, hogy rövid, 10–15 mondatos érvelő fogalmazást íj arról, hogy Razumihin tétele igazolható-e a mindennapok világában.

Minden megoldás elfogadható, amennyiben a címet és a tételt szem előtt tartottad. (Az érvelést ajánlatos a tételt is tartalmazó kérdéssel indítani, majd elbeszélni egy mindennapi történetet. Az érvelő részben az állításaidat igazolnod kell (bizonyítás) példákkal, érvekkel. (Nem árt, ha irodalmi példa is van közöttük.) A meggyőződéssel szembeni érveket is fel kell sorolnod, majd meg kell cáfolnod ezeket (cáfolat). Ne felejtse el lezárni a szöveget!)